

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Мартинюка Назара Анатолійовича на тему:**

«Публічна дипломатія в діяльності

Світового Конгресу Українців (1991–2021 рр.)»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

зі спеціальності 032 Історія та археологія

галузі знань 03 – Гуманітарні науки

Актуальність дослідження. Дисертація Мартинюка Н. А. присвячена вивченню діяльності провідної координаційної надбудови українських громад та організацій в діаспорі – Світового конгресу українців (надалі – СКУ) у 1991–2021 роках. Осмислення цієї проблеми є надзвичайно актуальним сьогодні, коли Україна потребує всебічної підтримки в протидії агресору.

Протягом багатьох років більшість держав світу переживали міграційні процеси, що сприяло створенню діаспор та їх осередків у країнах світу. Друга половина двадцятого та перша чверть двадцять першого століть були часом створення численних організацій національних та етнічних діаспор, які в той чи інший спосіб взаємодіяли з країнами походження та перебування, в тому числі й допомагаючи державі-донору успішно досягати власних внутрішніх і зовнішніх прагнень. Відповідно, вивчення історії дипломатії діаспор становить важливу наукову проблему в цілому, а української діаспори – зокрема.

Україна має одну з найбільших діаспор у світі. Закордонні українці впродовж багатьох років надавали посильну підтримку для історичної Батьківщини: фінансову, гуманітарну, лобістську, в боротьбі з дезінформацією та ін. СКУ протягом довгого часу є глобальним голосом консолідованої української громади, співпрацює з міжнародними

організаціями, іноземними урядами, громадським сектором, лідерами думок. У контексті сучасних викликів, зокрема боротьби України з російською агресією, вивчення досвіду публічної дипломатії надбудови в окреслений хронологічний період, зокрема шляхів її реалізації, сприятиме його ефективному використанню для реагування на поточні загрози.

Тема роботи затверджена на засіданні Вченої ради Національного університету «Острозька академія» (протокол № 4 від 25 листопада 2021 року).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація підготовлена на кафедрі історії ім. проф. М. П. Ковальського Національного університету «Острозька академія» та є складовою частиною виконання науково-дослідної теми «Актуальні проблеми української історії та історіографії модерної доби» (номер державної реєстрації: 0126U000914). Робота відповідає також напрямам діяльності Науково-дослідного центру «Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара» Національного університету «Острозька академія».

Наукова новизна. Проведене Н. А. Мартинюком дослідження уможливило отримання результатів, які містять наукову новизну. Вони були сформовані у вигляді низки положень. Зокрема, в дисертації вперше:

- на основні порівняльного аналізу охарактеризовано стан вивчення теми й виокремлено основні її напрями;
- здійснено аналіз джерельного комплексу дослідження публічної дипломатії СКУ, опрацьовано і введено до наукового обігу окремі документи Центрального державного архіву громадських об'єднань та україніки (Київ), архіву Українського історичного товариства (Острого), записані автором інтерв'ю про діяльність СКУ з Іроїдою Винницькою (Канада), Аскольдом Лозинським (США), Всеволодом Соколиком (Канада), Оксаною Соколик (Канада), документи з приватного архіву

В. Соколика (Торонто, Канада), неопубліковані матеріали XII Конгресу (з'їзду) СКУ;

- розглянуто структуру СКУ, його завдання та напрями діяльності в 1991–2021 рр.;
- розкрито роль СКУ у 1991–2021 рр. як міжнародної неурядової організації та його представництв щодо співпраці з Україною й міжнародною спільнотою, яка полягала у взаємодії з офіційними владними колами і громадським сектором з метою поширення відомостей про Україну в світі, поліпшення її позицій серед світового співтовариства, надання для історичної Батьківщини політичної, економічної та гуманітарної підтримки; звернено увагу на потребі в активізації роботи СКУ при ООН;
- комплексно досліджено публічну дипломатію СКУ шляхом вивчення її різних напрямів: культурної, кулінарної, наукової, експертної, освітньої, економічної, цифрової та спортивної дипломатії; обґрунтовано, що її реалізацію також можна простежити на рівні організацій-членів Конгресу;
- доведено, що культурна дипломатія має різні форми (фінансова підтримка культурних заходів, співпраця з державними структурами, сприяння розвитку культури на рівні українських громад) і тривалий час активно реалізовувалася завдяки діяльності Світової ради культури, яка станом на сьогодні є неактивною; сформовано уявлення про кулінарну дипломатію надбудови, яка представлена на рівні діяльності українських осередків в світі, доповнює культурні імпрези, є одним із інструментів фандрейзингу;
- аргументовано, що проявами наукової дипломатії СКУ є участь в організації та проведенні міжнародних наукових подій, підтримка «материкових» українських учених, налагодження співпраці з науковими та освітніми установами в Україні для поширення

- українських наративів у світі; з'ясовано, що наукову дипломатію реалізовувала Світова наукова рада, яка нині не функціонує, і це спричинило ослаблення роботи надбудови за цим напрямом; з'ясовано, що експертна дипломатія СКУ полягає в комунікації з різними аналітичними, науковими та освітніми інституціями і допомагає підтримувати питання України на міжнародному порядку денному;
- обґрунтовано, що освітню дипломатію Конгресу можна простежити в діяльності Світової координаційної виховно-освітньої ради, а саме: видання впродовж багатьох років часопису «Відгукніться», роботі Інституту професійного розвитку вчителів, проведенні Літніх інститутів, налагодженні співпраці між педагогами в Україні та Канаді, прагненнях досягти акредитації української мови в освітньому процесі зарубіжних держав;
 - проілюстровано роль СКУ у напрямі популяризації української мови в світі (захист української мови як єдиної державної мови в Україні, відстежування функціонування рідної мови в історичній Батьківщині та серед українських громад) та включення подій української історії у світовий контекст; доповнено тезу, що масштабні заходи та акції зі вшанування Голодомору 1932–1933 рр., які проводить/координує Конгрес, зокрема його спеціальний підрозділ із цих питань, сприяють збереженню пам'яті про ці події на глобальному рівні, а робота СКУ в цих ділянках може використовуватися як один із інструментів публічної дипломатії України;
 - встановлено механізми реалізації завдань СКУ через економічну (відродження кредитно-кооперативного руху, підвищення інвестиційної привабливості України серед потенційних іноземних партнерів, пошук шляхів залучення українців зарубіжжя до економічного розвитку держави походження), цифрову (підсилення всіх напрямів діяльності Конгресу, інформування світу про події в

Україні у віртуальному середовищі, проведення акцій на цифрових платформах) та спортивну (фінансова підтримка участі українських атлетів у міжнародних змаганнях, популяризація їхніх досягнень, розвиток спорту серед українських громад) дипломатії.

Особистий внесок автора. Автором було сформовано цілісну картину реалізації публічної дипломатії СКУ в 1991–2021 рр. в межах різних її напрямів із метою підтримки України та розбудови українського громадського життя за кордоном. Запропоновано власне бачення того, що саме в діяльності СКУ можна вважати публічною дипломатією. Наукові положення та висновки були самостійно сформульовані автором на основі опрацювання та інтерпретації значної кількості джерел і наявної літератури. Аналіз тексту роботи засвідчує, що дисертація є самостійною науковою працею, напрацьовані результати і висновки були зроблені автором самостійно. Використання ідей, концепцій, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела.

Обґрунтування і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дослідження спрямоване на комплексний аналіз публічної дипломатії СКУ в 1991–2021 рр. В роботі простежено діяльність цієї «парасолькової» організації світового українства за різними напрямками публічної дипломатії (культурна, кулінарна, наукова, освітня, експертна, економічна, цифрова та спортивна) в окреслений автором хронологічний період, що дає можливість зрозуміти форми та механізми їхньої реалізації, а також формує уявлення комплексної діяльності СКУ як міжнародної неурядової організації. Основою роботи є міждисциплінарний підхід, дослідником застосовано принципи історизму, об'єктивності та системності. Автор використав низку загальнонаукових (аналізу та синтезу, історичний, логічний, класифікації, контент- та івент-аналізу) і спеціально-наукових (історико-порівняльний, історико-типологічний, історико-генетичний) методів дослідження, що у поєднанні з використанням широкої, в т. ч. й

вперше введеної до наукового обігу, джерельною базою дозволило досягнути поставленої мети та завдань і зробити логічні й обґрунтовані висновки.

Практичне значення дисертації полягає в тому, що її матеріали можуть бути використані під час написання наукових праць із історії України, історії закордонного українства, публічної дипломатії діаспор, в тому числі й української, підготовки навчальних видань (підручників, посібників, словників) із відповідної тематики. Одержані результати можуть бути корисними для врахування в роботі державних органів влади і аналітичних центрів для розробки стратегій взаємодії України зі світовим українством.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, опублікованих автором. За темою дисертації було підготовлено 14 наукових праць, з яких: 3 статті у фахових виданнях України та розділ у колективній монографії, в яких опубліковано основні наукові результати дослідження, підготовлені одноосібно; 6 праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (тези доповідей на міжнародних і всеукраїнських наукових заходах); 4 праці додатково відображають результати дослідження, з них одну наукову статтю і аналітичну записку опубліковано у співавторстві (в обох випадках особистий внесок дисертанта становить бл. 70% тексту).

Відповідність чинним вимогам щодо оформлення дисертації. Анотація, структура та обсяг дисертації Мартинюка Н. А. відповідають чинним вимогам. Робота написана українською мовою з дотриманням наукового стилю і коректним вживанням наукової термінології. Структура дисертації складається зі вступу, чотирьох розділів основної частини (які загалом охоплюють 12 підрозділів), висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг – 280 сторінок, із них 201 – основного тексту. Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 032 Історія та археологія.

Рекомендація дисертації до подання у разову спеціалізовану вчену раду. Дисертаційне дослідження відповідає Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40.

Дисертація Назара Анатолійовича Мартинюка «Публічна дипломатія в діяльності Світового Конгресу Українців (1991–2021 рр.)» є завершеним науковим дослідженням, що містить науково обґрунтовані результати і розв'язує актуальну наукову проблему. Робота може бути рекомендованою до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 032 Історія та археологія.

Вченій раді Національного університету «Острозька академія» рекомендовано затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Смирнов Андрій Іванович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії ім. проф. М. П. Ковальського Національного університету «Острозька академія».

Рецензент:

Корнійчук Любов Володимирівна, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія».

Офіційні опоненти:

- 1) Саган Галина Василівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

- 2) Мазука Людмила Іванівна, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу етнополітології Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса.
- 3) Попп Руслана Петрівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Результати дослідження обговорено та схвалено на розширеному засіданні кафедри історії ім. проф. М. П. Ковальського Національного університету «Острозька академія» (Протокол № 13 від 27 травня 2026 року).

Голова засідання –

кандидат історичних наук, доцент,
заступниця завідувача кафедри історії ім. проф. М. П. Ковальського
Національного університету
«Острозька академія»

Світлана ГОДЖАЛ

Світлана Годжал СС.

підтверджую

прох. в.к. Шенченко ОА

